De zeer schone uren van Juffrouw Symforosa, begijntjen

Felix Timmermans

bron
Felix Timmermans, *De zeer schone uren van Juffrouw Symforosa, begijntjen*. Den Nieuwe Boekhandel, Brussel / C.A.J. Van Dishoeck, Bussum 1918

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/timm010zeer01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

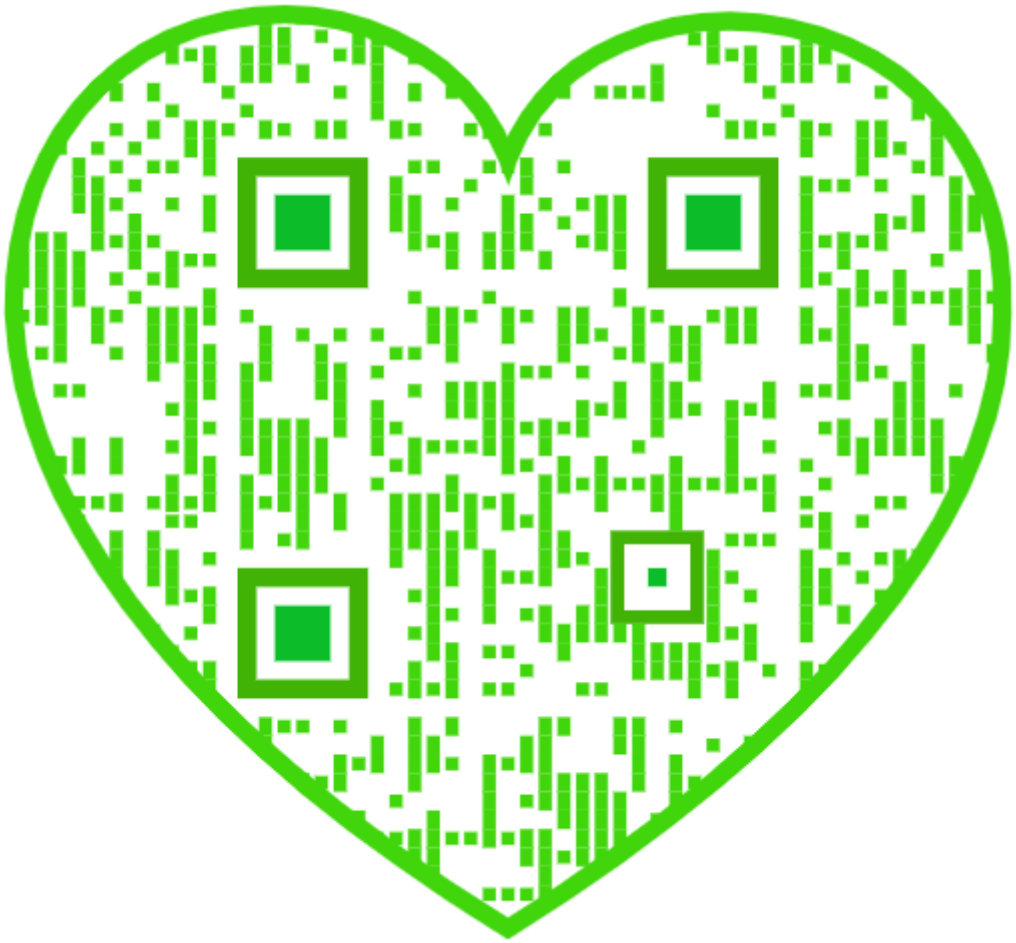

Felix Timmermans

Aan mijn vriend Huibrecht van Ael.

I
De Druivelaar.

De lucht is natzilver als de rug van visch.

Die dagen zijn er schoone wolken van allerhande gedaanten en verwen, en terwijl hier de zon een vinger licht door het venster steekt, staat er ginder boven de velden een helder stuksken regenboog.

't Is nu tijd om den tuin te bewerken. En 't begijntje Symforosa heeft den hovenier Martienus, die een neef is van mijnheer den onderpastoor naar haar hofken laten komen, om de groenten bedden op te dekken, bloemen te planten en den schoonen druivelaar te laten snijden.

Hij is gekomen met zijn rood slaaplijf en zijn blauw schort aan, en terwijl hij bezig is lachen zijn oogen naar zijn werk.

Symforosa staat er met haar spitsig neusje op te zien; ze breidt aan eene witte kous en spreekt uitbundig over den druivelaar.

De druivelaar is zoo oud als de straat, pezig en geknoest en kruipt tusschen de achterdeur en het venster recht omhoog tot aan de muschpot, waar hij dan ineens uitwaaiert over heel den bruinen, vochtigen muur.

Maar zijn ziel is jong en buitengewoon gewarig. Als hij de Lente riekt begint hij aanstonds te schieten, en in October draagt hij de schoonste witte druiven van zevenuren in den ronde.

Martienus lacht langs een kant van zijn mond, en weet niet goed wat te zeggen in 't bijzijn van vrouwspersonen.

Het is de eerste maal dat hij bij juffrouw Symforosa werkt. Hij woont nog maar eenige maanden op het Begijnhof, en voor dien tijd was hij hovenier op het kasteel bij Turnhout; maar zijn oom, de onderpastoor, vond het niet geraadzaam, dat een jongen van vijf-en-twintig jaar soms een heelen tijd met de meiden van 't kasteel alleen was, en hij deed hem naar 't Begijnhof komen.

Martienus werkt nu voor zijn eigen en wint gemakkelijk zijn kost, en woont alleen in een huis van 't Hellestraatje, achter het ijzeren hek.

Symforosa is fier dezen vernuftigen hovenier in haar tuintje te zien, ze voelt zich aan-

genaam gestemd in zijn bijzijn, en stelt hare gebeden tot dezen avond uit.

Ze ziet in hem een schoonen jongen, al zijn de armen wat lang. Zijn gezicht is blinkend en rozig, en van onder breed. Twee helle, goede hondenoogen die altijd schijnen te lachen, en een smalle mond met dikke, roode lippen, smakkend, alsof hij juist goed spek gegeten heeft.

‘Hebt ge soms geen dorst Martienus?’ vraag Symforosa heel gedienstig, want ze weet waarlijk niet hoe ze den jongen plezier kan doen.

Hij haalt even de schouders op, weigert bescheiden, en zegt glimlachend:

‘'t Is zoo heel noodig niet, juffrouw’.

Maar Symforosa is al weg, en komt haastig terug met een dik glas en een grijs aarden kruisken. Het schuimlooze, roode bier weerspiegelt hare witte kap en heel het hofken, en als Martienus drinkt ziet zij verwonderd naar den adamsappel, die bij het drinken in zijn keel op en neer schiet.

‘Kom, drink er nog maar een!’ zegt ze, als zijn glas uit is.

Hij lacht eens goedig, beziet haar in de witbewimperde oogen, sluit dan de zijne verlegen

neer, en drinkt de helft van den versch ingeschonken inhoud.

Met lui gebaar gaat hij weer op de ladder staan en werkt voort, terwijl Symforosa breit.

Zij is stiller geworden. Ze vraagt zich af waarom hij haar zoo bezien heeft. Dat verwekt bij haar zulk een onnoembaar, vreemd gevoelen dat ze niet meer weet hoe ze hem aanspreken zal. Ze zoekt naar een goed woord, maar ze vindt het niet.

Er is stilte, het loopend windeken schudt van de regenbuis-toot een groote lek die plomp in het holle regenwatervat valt.

In het appelaarken zal er een merel gaan fluiten, maar een deur, die in de buurt wat te hard toeslaat, jaagt de vogel weg.

In het smalle, donkere ‘Hemdsmouwken’ dat door den klimop-bespreiden muur van den hof gescheiden is, klinkt hol en metaalklinkend een rappe stap; en daar gaat het muurpoortje open, en juffrouw Begijn Muyshondt toont hare witte kap en hare groote, zwerte oogen. Ze knikt eens driemaal tot Symforosa, en vraagt dan aan Martienus, terwijl zij hem een ledig apothekersfleschken aanbiedt: ‘Zult ge nu dit fleschke eens aan den druivelaar hangen, druivenwater is zoo goed voor d'oogen!.... Juf-

frouw Pel had mij gezegd dat Martienus den druivelaar was aan 't snijden, en 'k profiteer daarvan, ziet ge!'

Van juffrouw Muyshondt, die den tijd beklaagt dat er drie-honderd begijnen het hof bewoonden, weet men wel wanneer zij begint, maar niet wanneer zij eindigt. 't Is een lammeer.

Symforosa zucht, en zegt dat ze de moor moet gaan opzetten om de koffie gereed te maken.

'Doe gerust voort juffrouw!' lacht juffrouw Muyshondt.

Symforosa is uit haar fijn humeur. Zij gaat voort naar de Sint-Margaretastraat waar de pomp staat, en als zij weerkomt is juffrouw Muyshondt gelukkig weg, en hangt het fleschken al aan den besnoeiden stam.

De moor piept en zingt in de witte keuken, als een liedje het schildpadden crucifix ter eere, en Symforosa zou gaarne aan Martienus vragen of hij niet mee aan de tafel wou zitten, maar daar de regel dit verbiedt, brengt zij hem toch een groote kom warme koffie.

En terwijl zij in de keuken zit en de drie dunne boterhammekens opeet met twee Engelsche vijgen, loert ze door het gordijntje naar

Martienus, die traagzaam, op zijn hurken gezeten, zijn brood en kaas verorbert.

Ze haast zich om gedaan te hebben, en weer staat ze te breien nevens zijn werk.

En met spijt hoort ze hem zeggen: ‘Daarmee zal 't vandaag nog gedaan zijn.’ En inderdaad het geraakt gedaan.

Als zij hem betaalt moet zij goed toezien, want het wordt al donker, en zij raakt onder het geld tellen zijn dikke hand, maar trekt de hare seffens terug.

Zij ziet zijn rooden mond en zijn helle, donkere oogen.

‘Goeden avond, juffrouw’, zegt hij lachend. ‘Tot de naaste jaar misschien! 't Is te hopen dat de druiven meevallen!’

Ach een jaar duurt zoo lang, peinst ze mismoedig. ‘Ehwel!’ roept ze hem nog na, ‘als de druiven rijp zijn, krijgt gij de schoonste trossel!’

En dan staat zij alleen in den hof. Een goede geur van aarde werkt omhoog. De avond komt uit den grond. Overal is het stil, de hemelschedel is donkerblauw, en er komt een groote eenzaamheid over haar. Waarom is Martienus haar broeder niet? Ze peinst zelfs meer.... Maar ze knijpt de oogen toe. Neen dat niet! Het

bloed komt naar het hoofd. Ze ziet reeds de geburen op ketels, schelen en marmitten slaan. ‘En indien ik eens wilde!’ lispelt ze in een opstandig gevoel. Maar toen klept de beeklok, ronkend en luid, dwars door haar hart. En zij bidt geknield den ‘Engel des Heeren.’ Als ze weer opstaat, zit de maan met haar zilveren toten in 't mager appelaarken verward. Zij wordt angstig en vraagt zich af: ‘Maar heb ik nu vandaag geen kwaad gedaan?’

II
Paschen.

De klokken van Rome zijn wedergekomen.

Ze zingen en jubelen over de stad, en ze klinken en juichen over het klare Begijnhof.

De hevige wind grijpt de klanken vast, werpt ze omhoog, schudt ze uiteen, laat ze vallen, raapt ze weer op en blaast ze kapot tegen de haastige wolken, de schouwpijpen en de takken der grollende boomen.

Morgen zal het Paschen zijn. Dan is de Hemel weer open en onze zoete God Jesus Christus terug in de kerk en onder de menschen. Dan zal er muziek gemaakt worden met groot orgelspel en gemengde begijnen-stemmen!

Dat is een schoone dag voor een kristelijk hart. Hij zuivert u van de zonden, maakt u onschuldig als een zuigend lammeken, en als een spiegel zoo blinkend; men is geestelijk verjongd, met versch bloed; de ziel heeft zich gewasschen, trekt een nieuw kleed aan en wan-

delt weer gerust in den geur van vroomheid en van gratie, alsof er nooit meer geen kwaad zal komen.

En morgen, dan zullen de tellooren weer opgeladen worden met vet vleesch en dikke eiersausen, want de magen zijn plat van den grooten vasten.

En Paschen opent de deur voor de schoone dagen, dat men weer in het veld kan gaan wandelen en konijnen-voeder en suikerij snijden langs de Nethe.

De grond komt omhoog van al 't leven dat er onder broeit. De Lente loopt in de lucht, het hout heeft een nieuwen reuk, de botten hebben de boschagen met purpere tinten besprinkeld. De paaschlelies zijn weerom op hun tijd gekomen; aan den ‘Cavarieberg’ staan ze in hun felle kleuren. Alles wacht op een teeken. 't Is precies of men heeft maar op een horen te blazen, en de melkwitte mei zal van achter de draaiende molens te voorschijn treden.

En dat zijn allemaal dingen die een mensch zijn hart moeten verheugen.

Maar Symforosa is, sedert dien dag dat Martienus den hof is komen verzorgen, van binnen heelemaal veranderd.

Haar hart is geblesseerd.

Martienus, met zijn rozig gezicht, met zijn rood slaaplijf en zijn blauw schort aan, vervolgt haar in hare verbeelding. En al het andere buiten hem heeft zijn taal en zijn sprake verloren. Zij peinst en zij denkt maar op Martienus. Zijn gestalte wandelt door hare gebeden; als zij in haren hof komt ziet zij hem daar nog staan spitten en spaden, zijn boterhammen eten en den druivelaar snijden, en als zij slaapt ziet zij zijn onuitsprekelijken blik, toen zij voor de tweede maal bier inschonk. Zij kan er zelve niet aan doen. Zij was er in den beginnen bang van, 't verstoorde haar geestelijk leven, haar samenzijn met God, O.L. Vrouw en de schoone engelen en de heiligen. Zij bad er voor, t'huis en in de kerk, het dacht haar dat het een groot kwaad was, maar terwijl zij vroeg dat die gedachten aan Martienus zouden verdwijnen, wenschte ze dat ze in haar bleven wonen.

En nu, na anderhalve maand, is 't zoo ver gekomen dat z'er niet meer tegen worstelt en er met voldoening in berust. En terwijl de de klokken galmen en luiden bidt zij, met de handen gevouwen op hare borst: ‘O Heer van Hemelrijke, leid mij langs de rechte paden, en toon mij uwe wegen’.

Maar dit pad kon zij niet meer zien zonder

Martienus, en innerlijk wenscht ze zich iets wat ze tegen haar zelve nog niet durft bekennen. Maar ze ziet in haar verbeelding een schouwken waaruit een rechte streep rook stijgt in de schemering, en een vrouw staat op den dorpel die haren goeden man afwacht, die met rijf en hak van zijn werk komt.

Symforosa glimlacht naar de zon, die van tusschen rappe, witte wolken op 't Begijnhof tuimelt.

III
De Kruisweg.

Het is stil in het Begijnhof na den noen.

's Morgens hebben de menschen en de begijnen hunne boodschappen gedaan, naar de markt en naar de winkeliers.

Nu zit alles binnen, en de heete zon schijnt op de toeë deuren.

Er zit een kraai op den koperen haan van den toren, en op de bleeke, propere kasseitjes dansen er musschen.

De hovekens, die voor de huizen liggen, staan vol boerenbloemen, en als erde geweldige zon op stralen komt, krijgt men het water in de oogen. 't Zijn vlieren die daar staan, violetten, mastouchen, pioenen, zonnebloemen, sterk en vinnig en krikkel van kleur.

Symforosa vindt dit uur een schoon uur om den kruisweg te doen. De kruisweg zijn schilderijtjes die elk onder een schalleën daksken, hier en daar aan de muren der huizen of aan die der kerk gespijkerd zijn.

Ze zijn oud, mollig en flauwzoet geschilderd, door den tijd gebersten, geblaasd en afgeschilferd.

De eerste statie bevindt zich op het pleintje van den ‘Calvarieberg’ waar in een klimmend hofken van violen en mirteboomkens onder een blauwe houten kap, O.L. Vrouw zit, met den dooden Jezus in haar schoot.

De eerste statie stelt de veroordeeling voor. Pilatus en Jezus zijn door het hoekje zon dat er soms op schijnt, tot bleeke figuren vervallen, maar in den anderen hoek ziet men nog frisch, door de deur van het paleis, een regelrecht dreefken dat naar een fonteintje leidt.

Als Symforosa daar gebeden heeft, groet ze de witte lijdensgroep en draait de Sinte Margaretastraat in.

Tegen den muur der kerk in een dicht getralied huizeken zit een dikke Lievenheer; hij heeft een purpere, groen ingeslagen mantel aan, en een ijzeren riet steekt hem uit de saamgebonden handen. Die Jezus heeft grijsbruine lippen, en zijn oogen kijken bitteren ontevreden opzij. Dit beeld maakt steeds een bangen indruk op Symforosa, bezonder 's avonds als er de groote lantaarn voor brandt.

En als zij uit schrik een paternoster gelezen

heeft, gaat zij naar de tweede statie, aan den anderen kant der kerk.

Daar leest zij onder het schilderijtje:

Gij draegt o Goeden Godt
hetgeen wij draegen moeten,
Gij draegt op U ons schuld
die is aan ons te boeten.

Geef ons o Goeden Godt
dat wij om onze schuld
ons cruysen kleyn en groot
verdraegen met geduld.

Daarna komt zij in het Pompstraatje met zijn blauwgekalkte muurkens waar goudregen over hangt, en keert dan rechts op den Grachtkant, waar al de huizen eender zijn: van rooden steen met witte banden, ronde deurkens en ijzeren staven aan de hooge vensters.

Op de deuren staan er namen geschilderd als; ‘In het Hofken van Oliveten’, ‘In 't Soete Naemken Jezus’, ‘ten berge Pathmos’.

Haar hart begint te kloppen want ze zal seffens voorbij het hofken van Martienus komen. Zij heeft hem in lang niet meer gezien, maar haar hart heeft voor hem geen minuut stil

gestaan. Hij is naar een retraite geweest in een klooster bij Antwerpen, en is eergister terug te huis gekomen.

Zij kon het zich niet meer verbergen, maar als zij hem in geen twee dagen gezien heeft, is 't precies of heel de wereld staat tegen haren dank.

Och als z' hem vandaag toch maar eens mocht zien! Zoo eens even maar! dan is dit hert weer gerust gesteld en dit gevoel van eenzaamheid verdwenen. Maar waarom klopt haar hart zoo fel? Ze doet toch immers geen kwaad. Z' is een begijntje, en begijntjes mogen nog altijd tusschen den religieuzen en den huwelijkenstaat kiezen.

Maar ze wil niet peinzen, ze schudt die gedachten van onder haar wit kappeken weg, en gaat haastig en gejaagd van de eene statie naar de andere.

In de Vagevuurstraat woont mijnheer de onderpastoor, de nonkel van Martienus, ze ziet hem achter zijn venster zitten, het pergamenten hoofd gebogen over een boek. Hoong boven het huis staan de dikke boomen der Begijnen vest met hun weelderige kruinen, en de poort die op de vest uitgeeft staat open en toont een gothiek uitzicht op de verre velden, de Nethe, en de blauwe toren van het verre Mechelen.

Maar nu moet Symforosa in 't Hellestraatje komen waar Martienus woont.

Z' is er heelemaal van onder de voeten, ze wordt wit en rood, en asemt met schokskens.

Martienus staat in zijn hof tusschen rozen te werken.

Hij heeft een grooten zonhoed op en gele klonen aan.

Hare stappen klinken helder in de zonnige stilte en Martienus ziet op.

‘Hei, dag juffrouw Symforosa’ knikt hij bedeesd, en omdat zij niets zegt, voegt hij er bij: ‘Nu aan 't loopen in die zon?’

Symforosa blijft staan en zegt met bevende stem:

‘Dat mag men niet voelen, gij voelt het immers ook niet!.... O wat schoone rozen!’

‘Maar ik ben aan de zon gewoon juffrouw’ wedervaart hij rood wordend. ‘Ik leef van de zon, wat zou ik, en mijn bloemen, gaan doen zonder zon?....

Hier zie, steekt die t' huis in een vaasken’, en daarmee geeft hij haar een donkergele, met karmijn gerande roos, die den naam draagt van ‘Gloire van Dijon’.

Symforosa weet niet meer wat te doen van

't verschieten. Zij beziet hem en de roos, en ineens wil ze iet zeggen dat hem treft.

‘'t Is een schoone broodwinning.... men is altijd omringd van reuk en schoone koleuren... Uwe.... de vrouw waar gij eens mee zult trouwen, zal dat aangenaam vinden....’

‘Houdt gij dan zooveel van bloemen juffrouw?.... Ja?.... dan is het spijtig....’ Maar Martienus wordt rood en zwijgt.

‘Wat is er dan spijtig Martienus?’ vraagt Symforosa daar aanstonds op, terwijl hare handen beven.

‘Wel ja....’ aarzelt hij, ‘dan zoudt ge moeten trouwen met een hovenier’ en hij lacht er smakelijk om.

't Is alsof de grond onder haar voeten weg zinkt. Een vlaag van zaligheid smakregent op haar neer. Zij moet zich aan de ijzeren staven van het hekken vasthouden, alles draait en duizelt en 't zweet parelt ijskoud op haar voorhoofd.

‘Martienus.... Martienus’ stamelt ze. ‘Och, dat Onze Lieve Heer....’ maar meer kan ze niet zeggen. Straks zal ze hem alles in een brief uitleggen. En zie, hoe met een ernstig gezicht Martienus haar beziet. Zijn voorhoofd is opgetrokken en zijn oogen laten veel wit zien,

hij verstaat niet waarom ze zoo romantiek doet, hij is er angstig om, hij gelooft dat ze veel verdriet heeft, en zegt om haar te troosten: ‘'t Zal allemaal wel goed komen.... Zie eens hoe 't met mij is gegaan.... Wie zou het ooit gedacht hebben toen ik naar 't begijnhof kwam! zelfs toen 'k bij u gewerkt heb, was er noch schijn of gedacht van, maar dat is zoo ineens gekomen, met die retraite bij de bruin Paterkens te doen. 't Is Onze Lieve Heer inderdaad’.

‘Martienus! Martienus! wat.... wat.... wat wilt ge zeggen,’ onderbreekt ze hem, angstig en vreugdig tegelijkertijd.

‘Wel,’ zegt hij kalm, in een gullen, fieren lach, die zijn schoone groote tanden laat zien. ‘Weet ge dat dan nog niet? heeft onze nonkel Pastoor u daar nog niets van gezegd? Wel juffrouw, ik word broeder bij de bruin Paterkens, als 't God belieft word ik binnen veertien dagen broeder bij de Paterkens!’ en kinderlijk verheugd ziet hij haar aan.

‘Martien....’ maar Symforosa kan niet verder, zij draait zich om en loopt heen, vergetend de laatste statie van den Heiligen Kruisweg. Zij hoort de kosteresse een lied aanheffen en harmonium spelen.

Martienus met de armen vol witte en roode

rozen staat verpaft en verbluft en kan van Symforosa's doen geen kop krijgen. Hij staat er nutteloos op na te denken, terwijl de zon door zijn hoed teemscht, en de rozen met kaar glorie en haar goud omwikkelt.

Binst laat Symforosa, t' huis op de voorkamer, zoo maar de tranen over haar kaken loopen. Zij heeft de gele roos stijf in de hand en snikt van: ‘Martienus, Martienus! waarom hebt ge mij verlaten!’

IV
De Processie.

Het is de voorlaatste dag van Martienus vertrek naar de bruin Paters.

Symforosa is er niet wel te pas van, en ze bidt O.L. Vrouw om sterk te blijven, want vandaag gaat de processie uit.

Het is er waarlijk een schoon weer voor.

De baldakijn van den hemel is vol blauw en goud, en vol zilver van witte, purper-gebuikte wolken.

Al dit licht staat recht op het heldere begijnhof en hekst vonken en stralen uit de koperen en glazen kandelaars, die op de richels der vensters of op wit geammelaakte tafels staan, bezijds een heiligenbeeld en vazen met riekende bloemen.

De vlaggen wapperen aan de trapgevels, de vlammen wiegen op de kaarsen, de straat ligt vol gekleurd papier en wit zand, en de ruiten en de beenen tingelen van het galmende klokkengelui.

Daar is ze! De menschen gaan op zij staan op de smalle straatkantjes of op de dorpels der huizen, en onder zacht, plechtig en toch lochtig muziekgeruisch nadert de schoone processie.

Vóór het heilig brood gaat Symforosa, de laatste der Begijnen, die op twee roten, met het wit laken voor 't hoofd, en de groen wassen flambeeuw in de hand de eerewacht vormen. Voor haar ziet zij, schoon en kleurig als een rijpe zeepbel, den heelen stoet van maagdekens, vlaggen, lanteernen, oude peekens, heiligenbeelden en relikwiekasten, en achter haar, in wolken goeden wierook en zilveren belgesidder en latijnsch gezang, stapt onder een blauw brokaten baldakijn, de groote, dikke pastoor, die voor zijn rood gezicht met dubbele kin, de stralende remonstrantie houdt.

De baldakijn wordt boven den pastoor geheven door vier jongens in rooden rok en wit hemdeken, en degene die juist achter Symforosa gaat is Martienus.

Symforosa weet het, voelt het, en ze kan niets bidden, en als zij moet zingen steekt de stem haar in de keel.

Ach, wat een verschil bij verleden jaar, hoe was haar jong hert heel en al zaligheid bij dien wierook, die kleuren en dit gezang. Hoe voelde

ze zich fier en overweldigd. Nu is haar hart benepen. Ze heeft Martienus nog altijd lief, en z'is er mager van geworden.

Ze heeft hem niet meer gezien; lijk een muizeken, is ze spijtig en beschaamd in haar huis gebleven; ze ging hap en snap naar de mis, en deed hare boodschappen onder den noen, als iedereen rond de noentafel zit. Ze was vol schrik dat Martienus het geval had kunnen rond vertellen. Als ze groepkens bijeen zag staan, meende ze dat men er over sprak. 't Scheen haar dat juffrouw de kosteresse haar spottend had aangekeken en de meesteresse het hoofd had omgedraaid. Na een week ondervond ze nochtans dat Martienus er aan niemand iets had van laten uitlekken, en dat was een zware steen van haar hart. Dat maakte haar vrij en ze kon terug onder de menschen komen. Ze vreesde al voor verjaging van 't begijnhof of strenge vermaningen vanwege den pastoor. Niemand wist iets.

Maar Martienus meed ze. Ze dierf niet onder zijn oogen komen, en ze heeft geen kruisweg meer gedaan dan in de kerk.

Maar intusschen sleepte ze ook groot verdriet met zich mee, en hoe ze ook met haar mond in het naderend afscheid berustte om

Gods wil, in haar hart kon zij Martienus niet vergeten, en 't spijt dat hij voor eeuwig heen zou gaan, bleef lijk een doorn in haar lijf. Zij lag er dag en nacht op te duizeneeren en vele tranen kwamen aan hare witte wimpers hangen.

Zij had hem dus sedert het schenken dier schoone roos ‘Gloire de Dijon’ niet meer willen zien, en nu ging hij, dien ze lief had, vlak achter haar, met zijn hart en zijn ziele bereid om voor altijd in een klooster te gaan. Ze heeft hem niet meer gezien en zij heeft hooren zeggen dat hij al wat baard draagt, waar hij, zoo 't schijnt niet slecht mee staat.

Nu zou ze willen omzien, maar ze durft niet voor de menschen en voor hem, en omdat het misstaat voor God.

Het schaamterood wipt reeds naar haar effen, groot voorhoofd, en als om de bekoring te weerstaan houdt ze strak en star de vette vlam in 't oog, die smorend op de flambeeuw te waggelen hangt. Haar hoofd is heet als om te bersten, haar bloed slaat en ze vreest dat er haar een malheur zal overkomen.

Ze bidt de Heilige Begga om toch niet om te zien, en ze hoort zijn stap, en ze voelt zijn oogen in haar rug. Ze kan het niet langer volhouden. Maar ze worstelt en laat niet los, en ze

is blij dat ze zoo sterk is. Doch aan de ‘Calvarieberg’ houdt de processie stil. Daar zal de pastoor met God-in-brood de menschen zegenen.

Alles is nu stil. Het muziek zwijgt en ook het rozenkrans-geprevel.

In de zon gaat er blauwe wierook op en de begijntjes zingen met voorzichtige stem den ‘Tantum Ergo’. Twee musschen tjilpen mede.

De menschen zijn geknield en in de groote stilte die de drie belklappers vooraf gaat, ziet Symforosa toch om en zij ontmoet de klare oogen van Martienus die haar broederlijk, vriendelijk aanzien, hij lacht en hij knikt.

En daar klapt de bel in de stilte, driemaal, plechtig en langzaam, en dan schalt er een hoera los, de muziek herbegint traag en statig te ruischen, de weesgegroeten murmelen opnieuw, er is geluid van kleederen en vlaggen en de processie gaat voort in wierook, gezang en zilveren gerinkel. Nu gaat de stem van Symforosa weer omhoog, het bloed danst in haar lijf, haar hart weet van vreugde geen rust. Martienus heeft haar vriendelijk bezien! In één zucht is àlle bekommernisse en droefheid weggeasemd, en al weet zij dat hij haar overmorgen verlaten zal, zij verblijdt zich uitermate in den schoonen blik dien hij haar gegeven heeft.

En weer duiken meteen de wenschen en verlangens op.

O, mocht zij het hem allemaal eens kunnen zeggen voor hij weg gaat, wat zou dit afscheid heerlijk zijn! Hij zou haar dan nooit meer vergeten achter de muren van het klooster. Hoe aangenaam te weten dat er iemand, die u lief is, altoos om u denkt!

Zij lacht om den zotten inval, maar als zij twee straten verder is, is ze vast besloten hem onder vier oogen te spreken voor hij de wereld verlaat. Nu ziet ze naar hem niet meer om, uit vrees den schoonen indruk te verflauwen. Och, zij is zoo gelukkig!

En als zij 's avonds in haar groot bed ligt waarover witte gordijnen hangen, ziet zij de sterren staan en zegt ze al lachend tegen haar eigen: ‘Nu moest hij eens geen paterken meer worden, als ik hem alles gezegd zal hebben?’.

V.
Het Afscheid.

Het regent zoetjes op de daken.

Juffrouw Symforosa wacht op de Begijnenvest naar Martienus. Zij wringt hare handen in vertwijfeling of hij wel of niet zal komen.

Ze, heeft gisteren avond een briefken onder zijn deur geschoven, terwijl achter het venster licht brandde, en op dit briefken stond te lezen: ‘Martienus, vóór gij naar 't klooster vertrekt, moet ik u absoluut nog iets zeggen. Kom tegen acht uren op de Begijnenvest, waar die drie witte berken staan. Ik zal daar naar u wachten. Juffrouw Symforosa. Zeg er aan niemand iets van en scheur het briefje kapot’.

Zal hij komen of niet komen? Ze wandelt ongedurig over en weer onder de hooge, rechte Begijnenvest, waarop de regen murmelt.

Hare keel is droog en haar hart is maar een boon groot. De avond komt in de lucht en hangt al in de boomen. Een merel begeleidt met klare waterklanken het zoete regenlied.

De Begijnenvest is als een kerk, waarvan de boomen, de pilaren, en het landschap de gekleurde ramen zijn.

En Symforosa is angstig en blij. Angstig van verwachting en blij omdat het regent. Ze vindt dit een groot geluk. Nu zal er toch niemand komen wandelen, noch de pastoor, noch een begijn, noch iemand anders van 't hot, en niemand zal zien dat zij met Martienus spreekt. Doch wat geeft het? Een ieder zal denken dat het een toeval is; wie zal er iets uit afleiden, als een begijntje met een jongen spreekt die morgen gaat pater worden?

Nu en dan valt er een lek op hare witte kap.

Zij wandelt herhaaldelijk voorbij de drie witte berken. Nog is hij daar niet, maar 't is ook nog geen acht uren geslagen. Och, de tijd duurt lang! Ze krijgt spijt dat ze hem geschreven heeft. Zij vindt het toch wat te ver gegaan voor een begijntje, maar het is nu gebeurd, en er is niets aan te veranderen. Zij zou terug naar huis willen gaan, maar wat zal Martienus dan peinzen als hij komt?

't Beste ware nog dat hij niet kwam, och haar hart is zoo angstig. Wat zal er toch gebeuren! God weet hoe kwaad hij zal zijn. Wat moet hij van haar denken? Daarom is 't dan nog beter

dat hij komt, dan kan zij hem alles zeggen. Ja, zij moet het hem zeggen, haar hart loopt over, zij zou het aan een stoel vertellen.

Ach, dat zij hem toch zoo gaarne ziet! En terwijl zij overentweer wandelt voorbij de drie berken die tegen den donkeren muur van 't Begijnenhof opblanken, herhaalt ze in zichzelve de woorden die zij hem zeggen zal.

Traagzaam laat de klok acht klanken vallen, en met een hoort Symforosa een stap achter haar. Zij durft niet omzien en blijft staan, en voelt het bloed in haar beenen zinken.

‘Zijt gij het?’ vraagt de zachte, bedeesde stem van Martienus.

Dan keert zij zich hemwaarts, en met een haperende stem zucht ze:

‘Dag, Martienus’.

Hij ziet haar verwonderd aan, en in den halven donkeren ziet zij in zijn lach zijn groote, witte tanden.

‘Ja....’ aarzelt hij, langs één kant van zijn mond lachend. ‘Waarom hebt....’, maar hij durft niet verder gaan, daar zij beschaamd de oogen naar omlaag houdt.

Hij hoort haar snikken, en hij ziet dat ze met haren wijsvinger tranen uit de oogen vaagt.

‘Och, Martienus!’ snikt ze.... en dan be-

gint ze ineens te weenen met de handen vóór het gezicht.

Martienus is bang, en weet niet wat te zeggen. De regen ruischt fijn op de bladeren en verder is alles zoo benauwend stil.

'Wat is er dan, Symforosa?' gewaagt hij te vragen, terwijl hij aan de magere haren van zijn beginnenden baard trekt.

Symforosa beziet hem smeekend: 'Nu gaat gij voor altijd vertrekken, Martienus?'

'Ja, Symforosa', zegt hij verblijd, 'en ik zal veel voor u bidden!'

Zij doet haar oogen toe en lacht bitter.

'Dank u, Martienus, ik dank u'.

Hij verstaat haar niet, ze voelt het, ze hoort het, en ze is niet bij machte om in zijn klare, onschuldige oogen heel haar hart open te leggen.

Het gaat lijk een priem door haar heen, de tranen glijden over haar handen en ineens grijpt ze zijn groote, warme hand.

'Dag dan, Martienus, dag dan', komt het snikkend, bevend uit haar keel, en een regenlek pletst op hun handen open. De merel fluit nog eenige vergeten klanken, en van over de Nethe beurelt een koe.

'Dag Martienus!' zegt ze schijnbaar be-

rustend, ze laat haar hand uit de zijne glijden, probeert tot hem nog eens te glimlachen, en gaat dan haastig heen, met den rooden zakdoek voor haar oogen.

In haar verdriet hoopt zij dat hij haar nog zal terugroepen, maar hij blijft haar nazien met open mond en hangende armen.

Het malsche regentje neuriet als een liedje op de daken en de bladeren, en de avond is gekomen.

VI.
Herinnering.

Symforosa geniet van haar werk.

Daar zij nog jong is, moet zij ten kleptijde opstaan om te bidden in de kerk, daarna is zij aan 't wasschen gegaan, en nu de lucht geel is van de wegschuivende zon, is het werk uit de voeten. Zij zit er naar te zien van op de bank die voor het pleisteren Lieve-vrouwebeeld staat. Hare vingers zijn er van verrimpeld, bloedloos en afgetrokken, de rug doet zeer, maar in 't gemoed draagt zij een zoeten vrede.

Donzig goud als een gele pruim is de stille schemering, de rozen rieken geweldig op die ure, en aan koorden hangt nat zwaar en blauwendig de wasch. Er asemt uit de lakens, spreien en hemden, een frissche geur van lavendel, bleekwater en marseillesche zeep.

't Hangt er allemaal zoo krakend zuiver, hagelwit, dat het een genot is om zien.

De angelus zal gaan kleppen.

En Symforosa is gelukkig.

Maar Symforosa weet dat ze met haar geluk voorzichtig moet zijn als met een zeepbel, die bij 't minste asemke kapot knalt.

Zij moet er mee binnen staan, met deuren en vensters toe, juist lijk de kinderen die zeepbellen maken met een tabakspijp, dat kan zij er van genieten en er zich door laten bedwelmen.

Maar het verdriet is jaloersch en heeft een judassen natuur en kleedt zich zoowel in een bloem als in iets anders.

Achter den ouden muur prevelt de blinde begijn Wittenbroodt, haren krans van weesgegroeten.

Ea van uit het huis der kosteresse hoort zij harmonium spelen, en een volle vrouwestem het lied aanheffen, dat zij hoorde op die noenestonde, als Martienus haar die donkergele roos gegeven heeft.

Het lied gaat zoo heerlijk open in den avond. en 't stijgt en 't klimt tot fijnheid van kristal, dan daalt het weer zachtekens neer en wordt wonderschoon bedekt met zwellende accoorden en besprinkeld met zilveren vogelenklank.

Ach, 't is zoo machtig en zoo schoon! en alles luistert en zit nu stil.

Symforosa ziet als geschilderd de stonde weer voor zich, ze ziet de zon door zijn hoed

ziften, en de roos in zijn hand.... Ze hoort het zoetjes regenen op de daken, en ze hervoelt de gewaarwording die zij bij 't afscheid heeft ondergaan, en de schoone zeepbel van haar geluk barst kapot.

Het oud verdriet loopt weer door haar hart, en de tranen wellen uit hare oogen.

VII.
De Druiven.

Als er blauwe nevel lijk een fijne wierook voor de vesten staat, en de koperen zon over de velden draden weeft die in uw haren of in uw gezicht blijven hangen, als het stil is in de gele bladeren, en men uit de bosschen jagersschoten hoort verechoën, dan is de tijd gekomen om de druiven te plukken, want dan zijn ze rijp en groot, en dragon ze in hun vleesch het licht van de zon.

En Symforosa staat op het ladderken, met een vromen eerbied de druiventrosselen af te knippen. Ze heeft al een vollen schoot en daar hangen er overal nog. Ze weet aan wie ze een trossel zal geven: een aan den pastoor, den onderpastoor, de meesteresse en de veertien begijnen, alsmede aan de drie novicen die in het met klimop begroeide convent hunnen proeftijd doen, een paar aan haar zuster die in de stad woont, en verders aan kennissen en vriendinnen van 't Begijnhof.

Maar waarom snijdt ze dien overdadigen, zwaren trossel niet af? die daar met zijn dikke, bedonsde en zon doorglansde bollen?

Ze heeft hem nochtans moeten zien, want het is veruit de schoonste, de primus van den druivelaar!

Ze heeft hem gezien, ze heeft hem bewonderd. Maar ze is hare belofte aan Martienus nog niet vergeten. Doch daar Martienus weg is, durft en wil ze dien trossel niet afplukken.

En ze laat hem hangen als een offertje en een hulde die zij aan zijn herinnering brengt.

En zij is er terdege fier om.

VIII.
Winter.

Buiten is alles sneeuw en duisternis.

Hierbinnen ronkt en bloost de stoof, het lamplicht legt een ronde klaarte op de tafel, waarrond Symforosa met twee begijntjes aandachtig is naar 't bonte ‘Gansekensspel.’

Die blozende, die van den buitenkant heet juffrouw Siemus, en de andere met haar bebrild, wassen gezichtje, juffrouw Halverdyck-Doorn, eene uit Holland; die twee begijntjes wonen in één huis, en komen 's winters alle Donderdagen bij juffrouw Symforosa met het Gansenspel zich amuseeren.

Zij spelen telkens voor een duit, - de teerlingen rollen hard over het tafelblad, de begijntjes hebben bijzondere spreuken en lachjes, en terwijl sjirpt er nu en dan in de moor een stemmeken en de ronde horlogie aan den muur is zoo lui dat z'er telkens met tiktakken schijnt uit te scheiden.

Juffrouw Siemus wint de drie duiten, en zooals na elk potje, schenkt juffrouw Symforosa de koffiekommekens vol. Nauw heeft juffrouw Halverdyck-Doorn er een teugje van genoten, of ze neemt tusschen twee spelen in, gebruik van de gelegenheid om van haren geliefkoosde Heilige te spreken: Sint Antonius.

Zoo weet ze onder anderen te zeggen, dat er tegenwoordig veel gesproken wordt over een wonder heiligen beeld, dat zich in het klooster bevindt waar Martienus broeder is.

Er wordt op eens iets wakker in Symforosa en zij steekt hare witte huif vooruit om beter te hooren.

‘Daar zou ik wel eens willen heengaan..... naar dit beeld,’ zegt Symforosa bevend.

‘'t Zijn nou geen tijden, mensch!’ spreekt juffrouw Halverdyck-Doorn met een zingende stem, ‘je moet nog te ver te voet gaan als je van 't spoor komt. 't Zijn slechte wegen en men heeft het druk om er door te geraken. Doe het over eenige maanden, Symforosa....’

‘Zeker,’ beaamt Begijntje Siemus heel ernstig.

‘Als 't goed weer is zal ik gaan,’ laat Symforosa uit haar mond vallen.

Ze verschiet van haar eigen woorden, en ze zoekt op de twee hun gezicht of ze soms niet raden dat ze niet alleen voor Sint Antonius' wonderbeeld gaat.

IX.
De Beeweg.

Symforosa heeft van de meesteresse consent gekregen om den beêweg naar het wonderbeeld van Sint Antonius te doen. Ze ware liever op een Zondag gegaan, maar daar de begijnen 's Zondags het hof niet mogen verlaten dan bij nood, heeft zij het den pastoor niet durven vragen...

Nu zit ze, met nog eenige menschen te bidden vóór het glimlachende beeld waarom heen kaarslicht brandt en vlieren geuren.

Het is koel in de kapel, de poort staat open en laat zon binnen en geur van hagedoorn.

Het is heel stil in de kerk, wijl buiten gesjirp is van musschen; er glimmen zilveren kandelaren en koperen lampen, en een broeder met gebochelden kaalkop rolt vóór het middenaltaar een Oostersche tapijt open.

Symforosa poogt al hare gedachten op het gebed te houden, zij knijpt de oogen toe, bijt op de lippen, maar telkens als er in den klooster-

gang of in de sacristy een deur slaat, een schoen kraakt, keert zij het hoofd naar die geluiden.

Het verwondert haar dat Martienus zich niet vertoont; ze had hem zoo gaarne gezien, al ontkent ze tegen haar eigen dat ze voor hem naar hier gekomen is. Ze heeft heel het rozenhoedje afgebeden, den kruisweg gedaan, hare getijden en de opdracht aan den Heilige. Met spijt voelt ze dat de tijd haastig is, en zij moet vroeg heen, want de weg door de velden is wijd en zij mag om geen waarom den trein te laat komen.

Ze zal hem niet zien, ze wordt het gewaar aan haar hart, ze zal hem nooit weer zien, en zal door eeuwig aan hem te peinzen, de rust van vroeger niet meer kennen.

Er is al lang een neiging in haar om zich in een klooster terug te trekken, om aldoor heel de wereld met al wat er op is, te vergeten.

Nu heeft ze verdriet en er komt bitterheid in haar. Zij had heel den winter naar dezen dag getracht, zij had er toch zooveel van verwacht en er naar uitgezien als een zeevaarder naar land.

Waarom? Ze wist het niet. Ze was er zeker van hem als broeder weer te vinden, dus dat

alle wegen van hoop voor goed zouden afgesneden zijn. En toch, en toch, ze wilde hem zien, ze wilde haar oogen troosten, haar ziel in zijn aanschijn verblijden.

En nu wordt het tijd om heen te gaan.... Ze bidt nog een tientje van haren rozenkrans, en als hij dan nog niet gekomen is, zal ze huiswaarts keeren.

Ze bidt langzaam, maar 't kort niets. Het tientje is af. Martienus komt niet voor den dag. Met een hollen zucht knielt ze op de roode en witte steenen, slentert de kerk uit, ziet nog eens om naar de eiken sacristydeur en stapt dan haastig over het met zon beschenen voortuintje, om haren trein zeker niet te laat te komen.

Het is einde April, en de twee kastanjelaars steken hunne keersen op, en door het ijzeren hek waar ze voorbij gaat, ziet zij den kloostertuin waar de fruitboomen in witten bloei te blinken staan. He is als brood dat aan de takken groeit.

Er gulden vlieren nevens dobbele margeriten.

Symforosa blijft verrast staan, want die broeder die daar staat met den blinkenden gieter in de hand, de pij hoog opgeschort, de

magere beenen ver bloot in de zon en dat licht rond zijn hoofd, 't is Martienus!

Haar hart beeft, zij moet de hand op den mond houden om hem niet te roepen

Het water straalt uit den gieter. Er is een lach op Martienus' mond. De stijve, zwarte baard die laag van de kin begint, verheldert nog meer den dikgelipten, rooden mond Hij heeft plezier in zijn werk, zijn klare oogen lachen naar de bloemen.

Symforosa vergeet den tijd en den trein. Ze ziet zijn werk na, ze ziet hem gaan en keeren, van het regenwatervat naar de bloemen, en van de bloemen naar het vat.

Het wordt haar te sterk. Hij moet weten dat zij hier is, dat zij hem ziet, en stil opdat het niemand anders dan hij alleen hooren zou, roept ze hem met een zacht sissen tusschen de tanden aan.

Zijn rozig hoofd ziet op, zijn klare oogen zoeken rond, en als hij achter het hekken een begijntje ziet dat hem toeknikt, komt er eene verlegenheid over hem; hij herkent haar en hij lacht vriendelijk, bedeesd, lacht nog eens als zij daar blijft staan en ten tweeden male knikt, en dan gaat hij beschaamd weg en verdwijnt achter lauwerierboschagen met blinkend blad.

Symforosa doet de oogen toe.

O Heer! dit is wel de schoonste ure van haar leven!

Er komt een machtige voldoening over haar. Haar gemoed wordt ineens omgekeerd en innerlijk verlicht.

Die zon om zijn hoofd, die bloemenbloei en die pij en dat gelukkig aangezicht!

Alle zelfzucht loopt weg. Z' is blij omdat hij gelukkig is.

En dan spoedt ze zich verder door de velden, met het blikken korfken om den arm en den regenscherm in de hand.

Ze hoort in de verte den trein fluiten. Ze vertraagt dan haren stap, ze zal hem toch te laat komen, en z' is blij van met haar zelve alleen te zijn.

Zij heeft Martienus bemind om hem te huwen, dat weet ze nu. Maar nu ze hem gezien heeft in zijn pij en in dit geestelijk geluk, is dat allemaal ineens weggevaagd. Er is weer ruimte en licht in haar, en geen verdriet om hem zal haar meer komen kwellen. Zij is gerust.

Van uit de hoogte ziet ze lachend op de vorige dagen. Waar waren hare gedachten? O goede Martienus!

Maar de lucht zit nooit stil. Van uit het

zuiden komen grijze wolkbanken aangewandeld. De pastoor heeft haar eens gezegd: als uit wolken slappe strepen staan, dat het regen is.

Het is het ook permentelijk.

Gelukkig heeft Symforosa haren schuilerbij, en dan is 't plezant in den regen te wandelen.

De zon schuift achter een wolkzeil, de verten worden vochtig, en kleine, rappe droppelkens doen seffens den steenweg blinken en maken fijn geluid op de rijpe velden en in de boomen. Een waterreuk stijgt uit den grond.

Symforosa is met den regen opgezet. 't Is allemaal door het zonnige beeld van Martienus, het zingt in haar, 't maakt haar nieuw, rijk en weer in volle vertrouwen met God en zijne lieve Heiligen.

En het regent nu op zijn zeven gemakken. 't Zal weer een regen voor veel dagen zijn. De lucht is nat en de verten zijn verdronken. Het regent luie, rechte strepen zonder wind en 't ruischt machtig op de jonge bladeren van de boomen.

De deftige huizen van het dorp dat zij door moet, liggen wit en net achter de ijzeren hekkens met vergulde pieken.

De regen smakt als in fluweel op de onderhoudene wegen der tuinen. Er zijn geen

menschen, maar uit een groote, witte villa, open venster harmonieus accoord van pianogespeel, en verders niets dan 't geruisch van regen.

En 't is alsof de Hemel met al zijn zaligheid op Symforosa t'hoope vouwt. Ze denkt er niet aan dat ze nog drie uren te voet moet gaan in dien overweldigen regen, en zij voor de eerste maal van haar begijnenschap de Hofpoorten zal gesloten vinden, zoodat zij een pand zal moeten geven aan de portierster en morgen door de meesteresse ondervraagd worden.

Symforosa juicht.

Waaromheen zij kwelde en zuchtte van liefde die 't gemoed beneep, wat haar deed slingeren tusschen hoop en ontgoocheling, dat zelfde heeft door zijn eigen wezen hare paden weer effen gemaakt en veel licht gesteld aan hun uiteinde.

En dat is geen klein ding in een mensch zijn leven!

Lier, Oogst-Sept. 1917.

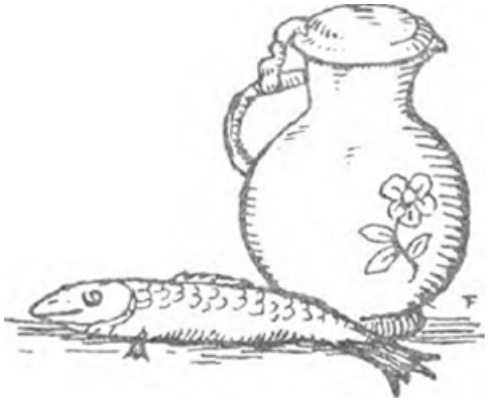

[Nawoord]

Telkens was 't ons een nieuwe vreugd, in de laatste maanden vóór den oorlog, als de De Nieuwe Gids was verschenen met weêr een brok uit *Pallieter*, den roman van Felix Timmermans. Een roman? Wij wisten het niet altijd zoo goed. Want soms moesten wij ons af vragen, waar 't verhaal nu eigenlijk heên ging: de verschillende hoofdstukken stonden immers niet in zoo'n nauw psychologisch verband; en zelfs scheen er van een doorloopend, zich breed ontplooiend verhaal heelemaal geen sprake. Doch niettemin, met elk nieuw stuk dat een frissche fresco leek, was het ons weêr alsof we de klare morgen vóór ons zagen dagen; telkens weêr voelden wij ons aan, alsof we daar, met blij gemoed, den wekkenden uchtendwind op onzen drempel stonden in te ademen.

Toen kwam de oorlog. De Nieuwe Gids bleef weg. Wie dacht er nog aan Pallieter? Men had andere zorgen, zwaardere lasten, scherpere verzuchtingen. Ook de drang naar schoonheid scheen tot het verleden, dat nooit terugkeert, te behooren. Doch zie, plots midden in den damp van kruit en bloed, verschijnt daar onverwachts dan toch Pallieter! Ongestoord is de held zijn gang gegaan. Tijd noch levensomstandigheden hadden vat op hem: want hij is

eeuwig, Pallieter. Eeuwig, zooals zijn oudste broêr, Tyl Uylenspiegel, het al is. En, zoodra hij verscheen, waren wij het die, voor een poosje ten minste, den oorlog vergaten. Maar ook: 't boek *Pallieter* heeft gansch bijzondere kwaliteiten welke, hoe 't om ons heên moge draaien en zwaaien, toch onweêrstaanbaar ons boeien. Het is, inderdaad, een uiting van de meest spontane, van de gaafste levensvreugde: van een dionysische levensverrukking, - aardend op eigen Vlaamschen bodem. - Want met Zarathustra had Pallieter kunnen juichen: ‘Verloren zij ons de dag, waarop niet éénmaal gedanst werd! En valsch heete ons iedere waarheid, waar 't lachen bij ontbrak.’ Doch in de plaats van ‘gedanst’ had hij misschien, zijn materialistischen Vlaamschen aard getrouw, van ‘flink gegeten’ gesproken. Maar anders is ook in Pallieter's oog, 't leven één uchtend-frissche roes: hij weet dat de boom hem een broeder is, dien hij omhelst; hij beseft, in 't kort, dat er op aarde niets boven de verrukking om het bestaande gaat, dan misschien de kluchtige bespotting - als in het tweegevecht met den baron - van 't conventioneele, 't valsche, 't onnatuurlijke. Ditis een typisch Vlaamsche deugd. Men vindt ze onder meer terug in den Vos

Reinaert, in Tyl Uylenspiegel. *Pallieter* is er vol van, vloeit er zelfs ruim van over. Nu en dan wel eens buiten mate, hoe ook beperking, vooral in een kunstwerk vol onbedaarlijke levensblijheid, van des te grootere kracht had getuigd....

Om wat er in *Pallieter* gebeurt, moet ge niet vragen: feitelijk gebeurt er niets. God schept den dag, en Pallieter gaat er door - het leven is zoet - om, eindelijk, met Marieken te trouwen. Dit is het heele verhaal. Maar met moderne schildersoogen gezien, naar impressionistische inzichten verbeeld, lééft in dat boek daarenboven het schoone, oude Netheland - waarin Pallieter, Lucifer de Bok, Beiaard de Merrie, Loebas de Hond, Peterus de Ooievaar, met Marieken en François de Schilder, hun eenvoudig, hartstochtloos, ja, idyllisch - maar toch Breugeliaansch - bestaan, in argeloos bewegen en genieten slijten. Zóó zuiver wordt zelfs dat bestaan in het landschap beschreven dat, als men het boek uit heeft gelezen, ‘men zich wezenlijk eenigermate voelt als of men een dag buiten tusschen boomen en overal gras, joviale jonge landheeren en nog andere leuke, soms wat dorpsche menschen had doorgebracht....’ aldus zei het Willem Kloos.

Zóó is *Pallieter*, dat in 1916 verscheen en reeds herhaald is herdrukt. Vroeger had Felix Timmermans, samen met Frans Thiry, *Begijnhof-sproken* uitgegeven, - een boek vol schoone beloften dewelke alle zonder uitzondering met *Pallieter* in vervulling zijn gekomen. En op *Pallieter* volgde *Het Kindeke Jezus in Vlaanderen*: een milde poging om het oude verhaal, op middeleeuwsche wijs, in ons eigen Vlaanderen en in den grooten, moeilijken, duren tijd, dien we thans beleven, te verplaatsen. Het is bezadigder werk, niet zoo tintelend van spontane levensblijheid. Doch Kloos, misschien niet geheel ten onrechte, merkt daaromtrent op: 'Zooals zoo dikwijls gebeurt bij uitstekende schrijvers vertoont (dit nieuwe werk van Timmermans) dezelfde goede kwaliteiten, die ook reeds waren te vinden in zijn eersten roman. En omdat de lezer sterk getroffen werd door en gewend raakte aan het bijzondere schoone, dat aan die eerste schepping eigen was, is het volgende boek hem niet meer in die mate een "verrassing" zoodat hij er koeler bij blijft. Doch wie de middeleeuwsche naïefheid en kinderlijke frischheid van dit tweede werk heeft kunnen voelen, zal het er over eens zijn, dat Het Kindeke Jezus in Vlaanderen in zijn soort

even voortreffelijk is als het vorige en bij velen zelfs nog meer sympathie wekken kan.'

De merkwaardige kwaliteiten, waardoor aldus *Pallieter* en *Het Kindeke Jezus*, zulke bijzondere plaats in onze Vlaamsche letterkunde hebben verkregen, vindt men ook haast even gaaf terug in het kortere stukje, dat thans in de Beiaard-serie verschijnt, en dat heet: *De zeer schoone uren van Juffrouw Symforosa, begijntjen*. Hier ook zal men te waardeeren hebben: die 'fijne geestelijke blijdschap' en dat 'weelderig zingenot, wellend uit ééne bron', welke Maria Viola, tot hare en onze verrukking, in *Pallieter*, het onvergeetlijke boek, vond - en waarom zij den schrijver, Felix Timmermans, begroette als den wekkenden nachtegaal. Zoo telt het koor der Vlaamsche schrijvers, dat 'morghen' 't Vlaamsche volk 'wecken sal', meer dan één 'nachtigale soete'. Doch onder hen onderscheidt zich weer Felix Timmermans door een gansch eigen, gansch bijzonder, frisch-zuiver geluid.

1918. F.V. TOUSSAINT VAN BOELAERE.